

РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОЇ ШКОЛИ В НІМЕЧЧИНІ

Клімова А.О.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Критичне переосмислення деяких основоположних принципів класичної школи пов'язане з ідеями ще одного напрямку в економічній науці, який сформувався у першій половині ХІХ ст. Представники цієї течії звернули увагу на надмірну абстрактність і необґрунтований універсалізм класичної школи, що претендувала на розкриття єдиних і загальних для всіх часів і народів «природних» законів, які управляють господарчими процесами. При такому підході зовсім не враховуються особливості історичного розвитку окремих країн, їх національно-культурні традиції, конкретні умови, у яких формуються господарські інститути і способи їх функціонування.

У протизавагу індивідуалізму класичної школи висувалося поняття нації як єдиного господарського організму, економічні дії якого підпорядковувалися не егоїстичним інтересам особистості, а колективним завданням і цілям. Ці цілі і завдання в різних націй можуть бути різними, а тому вивести єдині принципи і закони, які б в однаковій мірі застосовувалися до всіх, неможливо. Подібні погляди були близькі представникам тих країн, що відстали у своєму економічному розвитку і не могли конкурувати з більш розвитими у промисловому відношенні державами. Для них визнання загальних економічних законів означало виправдання їхньої відсталості, що виявлялася наслідком неминучих «природних» процесів, так само як і передові позиції більш розвинених країн.

Сприятливим ґрунтом для поширення такого роду ідей виявилася Німеччина, що у першій половині ХІХ ст. була країною політично роздробленою й економічно слабозвиненою, обплутаною мережею феодалських пережитків доти, поки вона не зміцніє і не досягне того ж рівня, що і її іноземні конкуренти. Яскравими представниками німецької історичної школи є: Ф. Ліст, А. Мюллер, Ф. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс та інші

Німецька історична школа, безумовно, внесла важливий елемент новизни в економічні дослідження. Нею був обґрунтований і застосований принцип історизму, що дозволило глянути на економічний процес у динаміці, у розвитку і знайти такі його риси й особливості, які зовсім не помітні у статичному стані.

Крім того, «історики» наповнили економічний процес конкретним змістом, уявивши його як рух реальних господарських форм і інститутів. Завдяки їхнім дослідженням стало очевидним, що економічне життя набагато багатше і змістовніше від тих абстрактних схем, у які намагалася укласти його класична школа. Але не менш очевидним було й інше: не можна зрозуміти економіку, обмежуючись лише описом процесів, які відбувалися.

Крізь строкатість національних особливостей і історичних обставин чітко проступають загальні закономірності, виявленням яких і повинна займатися теоретична економія. Але вона зможе це зробити тим успішніше, чим більша кількість конкретних історичних фактів буде досліджена й осмислена. Метод логічної абстракції й історичний метод не виключають, а доповнюють один одного. їхній синтез знайшов втілення в дослідженнях видатних економістів наступних поколінь і став одним з найважливіших принципів сучасного наукового аналізу.

Список використаних джерел

1. Аникин А.В. Юность науки. Жизнь и идеи мыслителей-экономистов до Маркса. – М.: ИПЛ, 1975. – 384 с.
2. Всемирная история экономической мысли. Т. 3. – М.: Мысль, 1989. – С. 91-103.
3. Історія економічних учень. Підручник / Базилевич В.Д. – К.: Знання, 2004. – 1300 с.

Науковий керівник: Кальченко С.В., д.е.н., професор